

134621 - Rasulullah (Sallallahu Aleyhi Ve Sellem)'In Alışverişteki Metodu

Soru

Ticarette Sünnet olan metotları öğrenmek istiyorum. Peygamber (s.a.v.)'in nasıl ticaret yaptığını, malları nasıl tarif ettiğini, takas ettiğini ve iade ettiğini bilmek isterim?

Detaylı cevap

Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in ticaret, alım-satım konusundaki metodu şu şekilde özetlenebilir:

- 1- Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem), peygamberliğinden önce amcası Ebu Talib'in yanında ticaretle meşgul olmuştur. Aynı şekilde Hatice'nin yanında da çalışıyordu ve bunun için Şam'a seyahat edip Micenne ve Ukaz denilen pazarlarda ticaret yapmıştır.
- 2-Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem), Ömer ve Cabir'in develeri ile alakalı olarak zikredilen hadislerde de görüldüğü gibi satışı bizzat kendisi başlatır veya Urve ibn Ebu'l-Ca'd el-Bariki' hadisinde de olduğu gibi alışveriş için ashabından birini vekil kılardı. Urve şöyle buyurmuştur: '*Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem), ona bir kurban satın alması için bir dinar verdi. O'da iki tane satın aldı. Ardından bir koyunu bir dinara satarak Resulullah'a bir koyun ve bir dinar getirdi. Buna karşılık Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) satışının bereketli olması için dua etti, bundan sonra Urve şayet toprak satın alsaydı ondan para kazanırdı.*'

(Tirmizi 1258, Ebu Davud 3384, ve İbn Mace 2402 Elbani tarafından "Sahih el-Tirmizi"de sahih denmiştir.)

- 3- Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem), tüccarlara doğruluğu, dürüstlüğü ve sadaka vermeyi emrederdi.

Hakim b. Hizam (r.a)'dan rivayet edildiğine göre Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle dedi: *“Alışveriş yapanlar birbirlerinden ayrılmadıkları sürece alışverişi gerçekleştirmek veya vazgeçmek konusunda muhayyerdirler. Müşteri ve satıcı mal ve para konusunda doğru sözlü olurlar ve her şeyi açık bir şekilde ortaya koyarlarsa bu alışverişlerinde bereket olur. Her iki taraf ta mal ve para konusunda bazı özellikleri gizlerler ve yalan söylerlerse alışverişlerindeki bereket giderilir.”* (Buhârî1973, Müslim 1532)

İsmail b. Ubeyd b. Rufe babası O da dedesinden rivayet ettiğine göre Rasulullah ile birlikte Musallaya çıktı, insanların alışveriş yaptıklarını gördü bunun üzerine “Ey tüccar topluluğu!” dedi, herkes ona yöneldi başlarını ve boyunlarına ona doğru kaldırdılar. Rasulullah: “Muhakkak ki tüccarlar kıyamet gününde günahkâr olarak dirilirler. Ancak Allah’tan korkanlar, sözlerinde duranlar ve doğru sözlü olanlar müstesnadır.” (Tirmizi 1210, İbn Mace 2146, Elbani sahih demiştir)

Kays b. Ebi Garaze (r.a.)’dan rivayete göre, şöyle demiştir: “Rasûlullah (s.a.v.) yanımıza geldi bize “Ey Tüccarlar topluluğu! Şüphesiz boş söz ve yeminler alışverişte daima bulunurlar siz alışverişlerinize sadaka karıştırmak suretiyle temizleyiniz” (Tirmizi 1208, Ebu Davud 3326, Nesai 3797, İbn Mace 2145, Elbani sahih demiştir)

4- Cabir (radıyallahu anh)'dan rivayet olunan bir hadiste Allah Rasûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: “Satarken, alırken, alacağını isterken, kolaylık gösteren kimseye Allah rahmet etsin.” (Buhari 1970)

İbn Hacer (rahimehullah) şöyle dedi:

Bu hadis; ticarete hoşgörülü olmayı, güzel ahlakı kullanmayı, çekişmeyi bırakmayı, insanlardan alacağını isterken zor durumda bırakmamayı ve onlardan bağışlanma dilemeyi teşvik eder. (Fethulbari 4/307)

Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in affedici olduğuna dair durumlar:

a-Abdullah b. Ömer (r.a) şöyle demiştir: Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) ile birlikte bir yolculukta idik. Ben (babam) Ömer'e ait, binmesi zor olan bir deve yavrusuna binmiştim.

Ben deveyi kontrol edemiyordum, deve topluluğun önüne geçiyordu. Ömer buna engel olup deveyi geri çeviriyor, ancak deve yine öne geçiyordu. Ömer de tekrar engel olup geri çeviriyordu.

Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem), Ömer'e: "*Bana onu sat buyurdu. Ömer: O senindir ey Allah'ın elçisi! dedi. Rasulullah: "Bana onu sat buyurdu. Ömer de onu Resulullah'a sattı. Resulullah'da bana; "Deve senindir ey Ömer'in oğlu Abdullah! Dilediğin gibi kullan"* buyurdu. (Buhari 2610)

b- Cabir b. Abdullah (radiyallahu anhu) "*Yorgun bir devenin üzerinde yoluna devam ediyordu. Bir ara devesini serbest bırakıp salmak istedi. Cabir b. Abdullah devamla şöyle dedi: "Arkamdan Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) yanıma gelerek bana dua etti ve deveme bir kere vurdu. Devem öyle bir yürümeye başladı ki daha önceden böyle (hızlı) yürümemişti. Sonra da; «Deveni bana bir ukiye'ye sat.» diye buyurdu. Ben de kendisine hayır diye cevap verdim. Tekrardan; «Deveni bana bir ukiye'ye sat.» diye buyurdu. Fakat beni, ailemin yanına varıncaya kadar (sirtında) taşımalarını istisna ettim. Evime ulaşınca Rasûlullah'a deveyi götürdüm. Bana devenin bedelini ödedi. Sonra ben dönüp giderken, Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) arkamdan haberci gönderip beni yanına çağırtdı ve dedi ki: «Deveni elinden alacağımı mı sandın? Deve senindir! Bedeli de senindir.»* (Buhari 1991, Müslim 715)

5-Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) hakları hak sahiplerine verirken en güzel şekilde verir ve buna teşvik ederdi.

Ebû Hureyre (radiyallahu anh) şöyle dedi: Bir adam alacağını istemek üzere Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem)'e geldi ve Nebi'ye karşı ağır bir ifade kullandı. Sonra da: "*Onun devesiyle aynı yaşta olan bir deve veriniz.*" diye emretti. *Sahâbîler: Yâ Rasûlallah! Ancak onun devesinden daha iyi olan yaşlısını bulabiliyoruz, dediler. Peygamber Efendimiz: "O halde onu veriniz; şüphesiz ki sizin hayırlınız borcunu en güzel şekilde ödeyendir."* buyurdu. (Buhari 2182, üuslim 1601)

6-Rasulullah, alışverişten pişman olana kolaylık sağlanmasını teşvik ederdi.

Ebu Hureyre (r.a.)'dan rivayet edildiğine göre Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: “*Satış akdinin kaldırılması hususunda kim bir Müslümanın isteğini kabul ederse Allah onun hatasını kıyamet günü kaldırır.*” (Ebu Davud 3460, İbn Mace 2199, Elbani sahih demiştir)

Alışverişin iptal edilmesinin örneği: Bir kimse, bir adamdan bir şey satın alır ve sonra bunda aldandığını görür veya ihtiyacının sona erdiği veya buna gücü yetmediği için onu aldığına pişman olur ve ürünü sahibine iade eder, satıcı da iadesini kabul ederse: “*Allah, bu kişinin kıyamet gününde sıkıntısını ve tökezlemesini gidersin, çünkü bu, O'nun alıcıya bir lütfudur. Çünkü satış zaten kesinleşmiştir, alıcı bunu iptal edemez.*” (Avn al-Ma'bud)

7- Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem), satın alırken pazarlık yapardı ve Cabir'in hadisinde bildirildiği gibi insanlar mallarını değerinin altından almaya çalışmazdı.

Sûveyd b. Kays (r.a.)'dan rivayete göre, şöyle demiştir:

“Ben ve Mahreme el Abdî, Hecer'den kumaş getirmiştik. Rasûlullah (s.a.v.) bize gelerek birkaç şalvarlık olabilecek kumaş için pazarlık etti, biz de ona sattık”. (Tirmizi 1305, Ebu Davud 3336, Nesai 4592, İbn Mace 2220)

8-Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem), tartarken ürünün bulunduğu kefenin ağır basmasını emrederdi.

Sûveyd b. Kays (r.a.)'dan rivayete göre, şöyle demiştir:

Ben ve Mahreme el Abdî Hecer'den kumaş getirmiştik. Rasûlullah (s.a.v.) bize gelerek birkaç şalvarlık olabilecek kumaş için pazarlık etti çarşıda ücretle tartı işini yapan bir adam vardı. Rasûlullah (s.a.v.), bu adama: “*Ölçerken müşteriden yana fazlalaştır*” buyurdu.

8-Rasulullah s.a.v.) ödemede zorluk çeken kimseye zaman açısından kolaylık sağlanmasını veya miktarın düşürülmesini emrederdi.

Ebû Hureyre (radiyallahu anh)'dan rivayet edildiğine göre, Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: “*Bir kimse darda bulunan borçluya mühlet verir veya borcunun bir*

kısmını ya da tamamını bağışlarsa, Allah, o kişiyi Allah'ın gölgesinden başka gölge bulunmayan kıyamet gününde arşının altında gölgelendirir.” (Müslim 3006)

9- Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) faizle işlem yapılmasını, aldanma içeren satışları, vadeli satılan bir malın peşin para karşılığında daha düşük bir bedelle geri satın alınmasını, haram olan şeylerin ticaretini, hile ve aldatma içeren işlemleri yasaklamıştır. Bu konuda deliller çok olup meşhurdur.

Rasulullah'ın ticaretteki tüm işlemleriyle ilgili olarak detaylı bilgiler mevcut değildir. Zira Resulullah daha çok cahiliye döneminde ticaret yapardı ve o vakitlerde peygamber olmadığı için ticaretiyle alakalı olarak detaylar aktarılmamıştır. Ancak sünnette ise ondan aktarılan hadisler yeterlidir Allah'ın izniyle.

En iyisini Allah bilir.